

په افغانستان کې د محلي ښوونځيو د تعلیمي پایلو او ټولنيزو اغېزو شننه (ALSE)

د پروفیسور دانا بردي (نیویارک پوهنتون)، جوئل میډیلټون (برکلي پوهنتون) او سائرس سامي (نیویارک پوهنتون)

خبرپاڼه •• لومړی کال •• دویمه کڼه •• می ۲۰۱۶

د لګښتي موثریت تحلیل

ځکه چې له پالیسي جوړونکو سره مرسته کوي چې اهدافو ته د رسېدو لپاره سرچینې په ښه توګه تخصیص کړي. پالیسي شنونکي په زیاتېدونکي توګه لښکتي موثریت تحلیل په دې موخه په خپلو څېړنو کې ځایوي چې له پالیسي جوړونکو سره مرسته وکړي چې د تعلیم ښه کولو لپاره د بېلابېلو لارو ترمنځ ښه انتخاب وکړای شي. مثلاً د امریکا پراختیایي ادارې (USAID) په ۲۰۱۳ کې د ALSE د مخکینی څېړنې په اساس چې بردي او لینډن (۲۰۱۳)^۲ ترسره کړې وه، پرېکړه وکړه چې په افغانستان کې په محلي زده کړو نوره پانګونه هم وکړي ځکه څېړنې موندلې وه چې محلي زده کړې د ښوونځیو پایلو په پار په نسبي توګه اقتصادي پروګرام و.

په دې کڼه کې د لګښتي موثریت تحلیل باندې بحث کوو. د لګښتي موثریت تحلیل هدف او عمومي کړنلارې د تشریح تر څنګ یې دا هم بیانوو چې په اغېزشنو^۱ کې ولې ورته اړتیا ده. دا هم وګورو چې ALSE د لګښتي موثریت تحلیل څه ډول دی. د دې میاشتې "ځانګړې" برخه د پروژې د روان لګښتي موثریت تحلیل څخه د اخیستل شویو زده کړو په اړه ده.

لګښتي موثریت تحلیل څه ته وايي؟

"لښکتي موثریت تحلیل" ښيي چې د څومره لګښت په وړاندې، یو پروګرام کوم ډول نتایجو ته رسېږي. د یو پروګرام د لګښتي موثریت مالومولو لپاره دوي لارې موجودې دي. لومړی، که موږ یو ټاکلی مقدار پیسې ولرو، لګښتي موثریت تحلیل راسره مرسته کوي پوی شو چې پروګرام به څه ډول نتایج ولري. مثلاً، موږ کولی شو د ښوونکي د حاضرۍ زیاتولو تشویقي پروګرام لګښتي تحلیل وکړو څو پوی شو د هر ۱۰۰ ډالرو لګښت د زده کوونکو حاضرې څومره لوړوي. دویمه لاره دا ده چې موږ د یوې نتیجې لګښت وسنجوو. مثلاً، ممکن موږ غواړو پوی شو چې د شاګردانو د امتحان نمرې په اوسط ډول، که په یوې ټاکلې اندازه زیاتې شي، څومره لګښت به وغواړي. که هره لاره وکاروله شي، لګښتي موثریت د نسب په رنګ کې څرګندېږي (د پروګرام لګښت نسبت د پروګرام اغېزو ته). پروګرامونه پر بېلابېلو تعلیمي نتایجو اغېز لري، خو تعلیم ته د لاسرسي لپاره د لګښت په اساس اغېزناکه ستراتیژي ممکن د زده کوونکو د زده کړې بهتری لپاره اغېزناکه نه وي؛ یا هم برعکس یې. ځکه نو محققین باید له پالیسي جوړونکو سره له نژدې کار وکړي چې یوه ځانګړې نتیجې ته اولیت ورکړي څو د پروګرامونو واضحې درجه بندي رامنځته شي. له دې ځایه ده چې د پروګرام لګښتي تحلیل دیتا باید په خورا دقت تر غور لاندې ونیوله شي.

لګښتي اغېز څنګه محاسبه کېږي؟

د کلي په کچه د یوې مداخلې لپاره د لګښتي اغېز محاسبې فورمول:

په کلي کې د ITT افرادو شمېر / کلي سر لګښت = د لګښتي اغېز (CE) نسبت
ITT اغېز

کلي سر لګښت هغه مصرف دی چې پر کلي شوی وي. ITT شننه د پروګرام لپاره د ټولو واجدالشرایط افرادو شمېر دی؛ هممه نه ده چې دوي په پروګرام کې عملاً ونډه اخلي که نه. په کلي کې د ITT افرادو شمېر، په اوسط ډول په کلي کې د پروګرام لپاره د واجدالشرایط افرادو شمېر دی. ITT اغېز، په واجدالشرایط کلیو کې نتایج د ناواجدالشرایط کلیو د نتایجو په وړاندې پرته کوي. مثلاً د زده کوونکو د حاضرۍ ښه کولو پروګرام لپاره، تر پروګرام لاندې کلیو نتایجو څخه د هغو کلیو نتایجو منفي کولو چې پروګرام پکې نه وي عملي، او په دې ډول د ITT اغېز په لاس راځي. پروګرام د واجدالشرایط افرادو د مجموعي شمېر دا طریقه هممه ده ځکه ITT اغېز هغه څه دی چې له تصادفي څېړنو څخه یې مخامخ محاسبه کولی شو، ځکه نو، د واجدالشرایط کسانو مجموعي شمېر د همدې نتیجې لپاره مناسبه طریقه ده چې د مصرف سم تصویر راکړي. له دې وراخوا، د واجدالشرایط کسانو مجموعي شمېر له برکته، موږ منې د منو په وړاندې (نه دا چې منې د مالټو په وړاندې) د بېلابېلو پروګرامو لپاره چې د مشارکت بېلابېلې کچې لري، ارزوو.

د لګښتي موثریت د نسبت محاسبې لپاره لومړی کام د کلي پر سر د مصرف محاسبه ده. له "اجزا محورې" طریقي څخه استفاده یې سټنډر لاره ده. دا طریقه دیوال ایت ال تنظیم کړې ده (۲۰۱۲)^۳. د پروګرام عملي

ولې لګښتي موثریت مهم دی؟

ځکه چې منابع محدودې دي، پالیسي جوړونکي عموماً هڅه کوي داسې پروګرامونه پلي کړي چې د تر ټولو کم لګښت په مقابل کې ډېر څه پکې لاسته راوړي. د لګښتي موثریت تحلیل په ورته تصامیو کې کمک کوي؛

² Burde, D., & Linden, L. L. (2013). Bringing education to Afghan girls: A randomized controlled trial of village-based schools. *American Economic Journal: Applied Economics*, 5(3), 27-40.

³ Dhaliwal, I., Duflo, E., Glennerster, R., & Tulloch, C. (2012). *Comparative cost-effectiveness analysis to inform policy in developing countries: a general framework with applications for education*. August.

¹ Impact evaluations

د محلي زده كړو توسعوي پروگرام (CBEEP) كلي سر اوسط لگښت: پرته له دې چې د محلي زده كړو موډل په نظر کې ونیول شي (په هر کلي کې د محلي زده كړو 1.1 صنفونه موجود دي)

لگښت سلنه	په کلي لگښت	د لگښت کتکوري
37.34%	\$2,422	سستيم او غير مستقيم کارمندان
4.96%	\$322	د ټولگي ترميم او پاکوالي
16.60%	\$1077	ښوونکو او شوراگانو ته تريننگ
17.07%	\$1107	ترانسپورټيشن
6.18%	\$401	تدارکات
3.65%	\$237	د ټولگي کرایه*
12.57%	\$815	د ښوونکي معاش
1.63%	\$106	اجتماعي تحریک
100%	\$6,486	دکلي پر سر مجموعي لگښت

*د ټولگي لپاره ځای ټولنه ټيپه کوي: موسسه د ټولگي پر کرایې پيسې نه لگوي. خو بيا هم، د لگښتي اغيز مینودولوی سره سم، موږ د دې بسپنه شوي توکي لپاره، د بازار قیمت وټاکه.

پورته جدول په اوسط ډول د هر کلي لپاره د محلي زده كړو توسعوي پروگرام لگښت د څلور وارو موډلونو لپاره ښيي. د لگښت ډيټا د همدې پروگرام د دویم کال څخه اخیستل شوې ده.

د څېړونکو لپاره نور قدمونه دا دي: (۱) د محلي زده كړو د هر موډل لپاره په اوسط ډول د کلي پر سر لگښت؛ (۲) همدا لگښت د واجدالشرايط ماشومانو په شمېر؛ (۳) د محلي زده كړو د موډل د اغيز محاسبه چې د ماشومانو پر حاضرۍ او تعلیمي لاسته راوړنو يې لرلې ده.

د می ځانګړې: د ALSE روان لگښتي موثريت تحليل څخه زده كړې

د **ALSE** ټيم له خوا د روان لگښتي موثريت تحليل په اساس د لگښتي موثريت ډيزان لپاره لاندې سوالونه بايد وپوښتل شي:

- د لگښتي موثريت تحليل لپاره يو ځانګړی میتو د محاسبې له سیستم سره څومره اړخ لګوي؟
- د هغو توکو او خدماتو لپاره چې بسپنه شوي دي، د بازار قیمت يې څنګه پيدا شي؟
- که څه هم د لگښت موثريت په اړه متغیرونه (مثلا د سيمې جغرافيايي موقعيت) ممکن په تيوری کې ګڼور وګڼل شي، څېړونکي بايد په یاد ولري چې ايا د لگښت په اړه ډيټا چې د ډېرو جزیاتو لرونکې وي، څنګه چې په دې ډول محسابو کې ورته اړتيا ده (مثلا په مختلفو مناطقو کې د کارمندانو د وخت سره تړلي مسائل)، ايا ممکن دی چې په باوري او سم ډول راټوله شي؟

د ALSE راتلونکي کبه کې

د زده كړې کيفيت ارزولو لپاره مختلفو لارو باندې بحث کوو او دا چې **ALSE** د افغانستان محلي زده كړو په کانتکس کې له دې مسئلې سره څه ډول چلند کړی

کوونکو سره په مشورې، څېړونکي ټول هغه ترکیبي مواد تشخیصوي چې د پروگرام د بیا تکرار لپاره ضروري وي. وروسته يې مقدار او لگښت محاسبه کوي. په دویم کام کې دا لگښت د پروگرام لپاره د واجدالشرايط افرادو په شمېر وېشي. په اخر کې دا لگښت د يو نسبت په رنگ کې پر اټکل شوي IIT اغيز څرګندېږي.

ALSE او د لگښتي موثريت تحليل

ALSE د پاملرنې او CRS موسساتو له خوا د پلي کېدونکي محلي تعلیماتو د څلور موډلونو لگښتي موثريت محاسبه کوي. دا څلور ډولونه د محلي زده كړو توسعوي پروگرام په اډانه کې د محلي خلکو په همکارۍ پلي کېږي.

1. د محلي زده كړو سندندر پروگرام (ښوونکي د کلي دننه څخه استخدامېږي او موسسه د ټولنيز تحریک کارونه مخته بيايي)
2. ښوونکي د کلي دننه څخه استخدامېږي او موسسه د ټولنيز تحریک کارونو ترڅنګ د علم اهمیت په اړه قراني لارښوونې تر خلکو رسوي او په وره کچه د لویانو د زده كړې پروگرام مخته بيايي.
3. واجدالشرايط ښوونکي استخدامېږي (که د کلي دننه نه وي، له کلي دباندې پيدا او استخدامېږي) او موسسه د ټولنيز تحریک سندندر پروگرامونه عملي کوي. یا؛

واجدالشرايط ښوونکي له کلي بهر څخه استخدامېږي او موسسه د ټولنيز تحریک تقويه شوې کارونه مخته بيايي.

د محلي زده كړو د هر موډل لپاره هم په مکتب کې د حاضرۍ او هم د تعلیمي پایلو لپاره د لگښتي موثريت نسبت محاسبه کوو او په دې توګه د لگښتي موثريت اته نسبتونه لرو.

تر ننه مو د محلي زده كړو توسعوي پروگرام (CBEEP) ترکیباتو لپاره لاندې لگښتونه د موسساتو له راپورونو څخه لاسته راوړي دي: (۱) د موسساتو کارمندان چې مستقیم یا غیرمستقیم ښکېل دي؛ (۲) د ټولګيو ترميم او پاکوالی؛ (۳) شوراگانو او ښوونکو ته تريننگونه؛ (۴) ترانسپورټيشن؛ (۵) تدارکات؛ (۶) د ټولگي کرایه؛ (۷) د ښوونکي معاش؛ (۸) ټولنيز تحریکاتو سره تړلي لگښتونه. د تدارکاتو لگښت کې ژمني بستې، د ماشومانو بستې، د ښوونکو بستې، تدریسي کتابونه، ریاضیي کیتونه او د ټولګي کتابونه شامل دي. د موسسو مراکزو کې د لوړې کچې مدیریت لگښت استثناء کوو. دا لگښت د موسساتو له اساسي کړنو سره زیات کېږي ځکه نو که معارف د محلي زده كړو ټولګيو مسؤلیت اخلي، دا مصارف زیات تړاو نه شي پيدا کولی.